

# ***Program wychowawczy***

***VIII LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO***

***w Zabrze***

***w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 14***

***ODKRYWAJĄC SIEBIE I ŚWIAT***

*To, kim się stajesz jest ważniejsze od tego, co osiągasz.*

## **1. PODSTAWA PRAWNA.**

### ***Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej 1997***

#### **Art. 48, ust. 1.**

*„Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania”.*

#### **Art. 53, ust. 3.**

*„Rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniem.”*

#### **Art. 72, ust. 1.**

*„Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.”*

#### **Art. 72, ust. 3.**

*„W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka.”*

### ***Ustawa Konkordatowa***

#### **Art. 12**

*„Uznając prawo rodziców do religijnego wychowania dzieci oraz zasadę tolerancji, państwo gwarantuje, że szkoły publiczne i ponadpodstawowe oraz przedszkola prowadzone przez organy administracji państwowej i samorządowej, organizują zgodnie z wolą zainteresowanych, naukę religii w ramach planu zajęć szkolnych i przedszkolnych.”*

### ***Konwencja o Prawach Dziecka***

*„Rzeczpospolita Polska uważa, że wykonania przez dziecko jego praw określonych w konwencji, w szczególności praw określonych w artykułach od 12 do 16, dokonuje się z poszanowaniem władzy rodzicielskiej, zgodnie z polskimi zwyczajami i tradycjami dotyczącymi miejsca dziecka w rodzinie i poza rodziną.”*

## **Karta Nauczyciela**

### **Art. 6**

*„Nauczyciel obowiązany jest rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą; wspierać każdego ucznia w jego rozwoju oraz dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego. Nauczyciel obowiązany jest kształcić i wychowywać młodzież w umiłowaniu Ojczyzny, w poszanowaniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka; dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów.”*

### **Preambuła Ustawy o systemie oświaty z dn. 7. 09. 1991 r.**

*„Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa; kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniem zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka.*

*Nauczanie i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości - za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności.”*

### **Ustawa o systemie oświaty z dn. 7. 09.1991 r.**

### **Art. 4**

*„Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, a także szanowania godności osobistej ucznia.”*

**Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej  
z dnia 23 grudnia 2008 r.  
w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego  
oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół  
Dz. U. z 2009r. Nr 4, poz. 17**

„Działalność edukacyjna szkoły jest określona przez:

(...) 2) program wychowawczy szkoły, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym; (...) Szkolny zestaw programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki tworzą spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej. Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela.

Szkoła oraz poszczególni nauczyciele podejmują działania mające na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości.”

## **2. Naczelny cel wychowawczy**

Wychowanie młodzieży odbywa się w domu rodzinnym, przy wydatnej pomocy placówki oświatowej, jaką jest szkoła. Nauczyciele i pedagog w pracy wychowawczej w istotny sposób wspierają rodziców, zwracając uwagę na konieczność odnalezienia przez młodych ludzi własnej tożsamości i przynależności oraz ich umiejętności zaistnienia w dorosłym świecie i odnajdywania w nim szlachetnych wartości: dobra, prawdy, piękna, ładu i harmonii.

## **3. Zadania szkoły**

1. Działania mają na celu:

- stworzenie młodym ludziom przyjaznej, pełnej zrozumienia atmosfery,
- kształtowanie umiejętności współpracy i współistnienia w grupie rówieśniczej oraz w stosunkach z dorosłymi,
- zapewnienie warunków harmonijnego rozwoju w sferze psychicznej, emocjonalnej i fizycznej.

2. Przestrzeganie praw człowieka.

3. Kształtowanie podstaw patriotycznych.

4. Wspieranie uczniów w:

- kształtowaniu poglądów na świat i ludzi,

- podejmowaniu aktywności poznawczej i twórczej,
- kierowaniu własnym rozwojem i tworzeniu ścieżki swojej kariery edukacyjnej,
- budowaniu poczucia własnej wartości.

#### **4. Zadania nauczycieli i wychowawców**

- *Dbłość o właściwą postawę etyczną, poprzez tworzenie systemu pożądanych wzorców i wartości w oparciu o uniwersalne normy moralne.*
- *Budowanie własnego autorytetu poprzez sprawiedliwość, obowiązkowość i konsekwencję w działaniu.*
- *Tworzenie atmosfery zaufania, współpracy i dialogu na linii nauczyciel – uczeń.*
- *Szanowanie godności ucznia, dostrzeganie i respektowanie jego odrębności i wyjątkowości.*
- *Troska o zdrowie i bezpieczeństwo uczniów.*
- *Umożliwienie młodzieży zdobywania wiedzy w atmosferze twórczych poszukiwań.*
- *Uczenie młodych ludzi niepozbawionego samodzielności i krytycyzmu odbioru zagadnień ze świata kultury, sztuki, polityki i życia społecznego.*
- *Dążenie do zapewnienia wychowankom wszechstronnego rozwoju poprzez właściwie ukierunkowany proces dydaktyczno – wychowawczy, a także poprzez umożliwienie im uczestnictwa w życiu kulturalnym szkoły, miasta, regionu.*
- *Mobilizowanie uczniów do podejmowania pożytecznych inicjatyw dla środowiska szkolnego i lokalnego.*
- *Współpraca z domem rodzinnym uczniów w celu rozpoznania potrzeb wychowanków i ich rodziców.*
- *Uczenie młodzieży zdolności wartościowania i wrażliwości na wartości ogólnoludzkie.*
- *Kształcenie u młodzieży umiejętności oceny własnych zachowań, obiektywizmu w postrzeganiu siebie, swoich czynów i postaw.*
- *Kształcenie u uczniów sprawności organizacyjnych związanych ze stawianiem sobie określonych celów i osiąganiem ich.*
- *Uczenie umiejętności pełnienia określonych ról społecznych.*

#### **5. Metody i formy pracy**

*Zadania wychowawcze szkoły realizowane są w ramach:*

- *lekcji wychowawczych – podczas analizy konkretnych problemów wychowawczych,*

- *lekcji przedmiotowych, których treści korelują z zagadnieniami wychowawczymi,*
- *zajęć pozalekcyjnych,*
- *impresz szkolnych przygotowywanych wspólnie z młodzieżą,*
- *wycieczek przedmiotowych i turystyczno – krajoznawczych, podczas których zachodzi wiele sytuacji o charakterze wychowawczym,*
- *wyjść do placówek kulturalnych – wyjazdów do kina, teatru, muzeum czy na wystawy,*
- *indywidualnej pracy pedagogicznej z uczniem,*
- *zajęć grupowych o charakterze psychoedukacyjnym i terapeutycznym,*
- *akcji charytatywnych, ekologicznych i innych lokalnych przedsięwzięć,*
- *zawodów i imprez sportowych,*
- *zajęć integracyjnych dla młodzieży,*
- *współpracy z instytucjami wspierającymi oświatę,*
- *współpracy z rodzicami.*

## **6. Wizerunek absolwenta liceum**

*Celem realizacji niniejszego programu jest wychowanie absolwenta, który:*

- *umie wykorzystać i przetransportować swą teoretyczną wiedzę w codzienną praktyczną rzeczywistość,*
- *rozumie złożoność świata i odnajduje w nim swe miejsce,*
- *odpowiada na potrzeby szeroko pojętego otoczenia i czuje się za nie współodpowiedzialny,*
- *poprzez własny przykład przekazuje innym pozytywny wzorzec osobowości,*
- *legitymuje się postawą społeczną i obywatelską w duchu poszanowania wartości uniwersalnych, narodowych, państwowych i lokalnych,*
- *rozumie, szanuje i propaguje rodzimą kulturę i tradycję,*
- *jest otwarty na europejskie i światowe wartości kultury i sztuki,*
- *pracuje nad własnym rozwojem – rozwija swe pasje i zainteresowania,*
- *zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące właściwej komunikacji interpersonalnej,*
- *w sytuacjach konfliktowych unika postawy konfrontacyjnej, opierając się na zasadach porozumienia i kompromisu,*
- *umie zmagać się z kłopotami, niedogodnościami, a nawet klęskami życiowymi,*
- *przejawia nacechowany optymizmem stosunek do świata i ludzi,*
- *cieszy się z sukcesów własnych i sukcesów innych osób,*

- żywi szacunek dla rodziny, ma świadomość jej roli i znaczenia,
- jest świadomym, krytycznym odbiorcą kultury,
- potrafi w sposób odpowiedzialny korzystać z zasobów środowiska naturalnego,
- dba o swoje zdrowie i właściwy rozwój fizyczny,
- umie korzystać z różnych źródeł informacji,
- wie, jak postępować w sytuacjach trudnych i gdzie szukać pomocy.

## 7. Opis działań wychowawczych szkoły

<b>Cel</b>	<b>Zadania i sposoby realizacji</b>	<b>Osiągnięcia</b>
<p><b>I</b></p> <p>Budowanie pozytywnego wizerunku szkoły poprzez kultywowanie i tworzenie jej tradycji</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• dbanie o czystość, ład i estetykę szkoły oraz sal lekcyjnych</li> <li>• bieżąca aktualizacja szkolnej strony internetowej</li> <li>• przeprowadzanie imprez integrujących klasę i całą społeczność szkolną</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• pielęgnuje tradycje szkoły</li> <li>• identyfikuje się ze swoją szkołą</li> <li>• dba o dobre imię szkoły w środowisku lokalnym</li> </ul>
<p><b>II</b></p> <p>Kształtowanie więzi z krajem ojczystym oraz poszanowania dla dziedzictwa narodowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kształtowanie szacunku dla symboli narodowych</li> <li>• czczenie świąt państwowych</li> <li>• propagowanie znaczenia Polski w Europie i na świecie</li> <li>• rozwijanie szacunku dla miejsc pamięci narodowej</li> <li>• realizowanie ścieżki edukacyjnej: kultura polska na tle cywilizacji śródziemnomorskiej</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• posiada poczucie patriotyzmu i godności narodowej</li> <li>• zna tradycje i obyczaje własnego kraju</li> <li>• potrafi uszanować symbole narodowe</li> <li>• darzy szacunkiem i miłością ojczyznę</li> <li>• wie, jak zachować się w miejscach pamięci narodowej</li> <li>• godnie reprezentuje swój kraj, zwłaszcza za granicą</li> </ul>

<p style="text-align: center;"><i>III Rozwijanie poczucia szacunku do ziemi rodzinnej i regionu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>kształtowanie postawy patriotyzmu wobec regionu</i></li> <li>• <i>uczenie szacunku do historii i tradycji Śląska</i></li> <li>• <i>rozwijanie uczuć patriotycznych i budowanie dumy z osiągnięć uczonych z regionu</i></li> <li>• <i>organizowanie wycieczek po najbliższej okolicy</i></li> <li>• <i>organizowanie konkursów wiedzy o Zabrzu</i></li> <li>• <i>udział w kulturalnym życiu miasta</i></li> <li>• <i>rozwijanie poczucia więzi koleżeńskiej</i></li> </ul>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>kocha swoją rodzinę i swą „małą ojczyznę”</i></li> <li>• <i>zna tradycje i zwyczaje swojej rodziny i swojego regionu</i></li> <li>• <i>uczestniczy w konkursach wiedzy o mieście</i></li> <li>• <i>zna historię, podania i legendy związane z regionem</i></li> </ul>
<p style="text-align: center;"><i>IV Współpraca ze środowiskiem lokalnym</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>udział w przedsięwzięciach organizowanych przez władze miasta oraz instytucje wspomagające</i></li> <li>• <i>wolontariat</i></li> </ul>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>uczestniczy w imprezach środowiskowych organizowanych przez szkołę i instytucje</i></li> </ul>
<p style="text-align: center;"><i>V Rozwijanie poczucia tożsamości i świadomości europejskiej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>pogłębianie wiedzy o geografii, kulturze i historii państw europejskich</i></li> <li>• <i>budzenie świadomości „jestem Polakiem, jestem Europejczykiem”</i></li> <li>• <i>udział w konkursie wiedzy o Unii Europejskiej</i></li> <li>• <i>przeprowadzanie Dnia Europejskiego</i></li> <li>• <i>poszanowanie godności innego człowieka</i></li> </ul>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>posługuje się językiem obcym na poziomie umożliwiającym swobodną konwersację</i></li> <li>• <i>wykazuje się znajomością historii, tradycji i zwyczajów innych narodów</i></li> <li>• <i>bierze aktywny udział w przygotowaniach do Dnia Europejskiego</i></li> </ul>



<p style="text-align: center;">VI Stymulowanie i wspieranie rozwoju ucznia</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>integrowanie uczniów na szczeblu klasowym i ogólnoszkolnym</i></li> <li>• <i>uczenie zasad i norm dobrego kontaktu</i></li> <li>• <i>budowanie relacji wychowawca – uczeń</i></li> <li>• <i>nawiązywanie indywidualnego kontaktu z uczniami</i></li> <li>• <i>systematyczne rozwiązywanie problemów, konfliktów</i></li> <li>• <i>przekazywanie uczniom informacji o osobach i instytucjach mogących im pomóc w trudnej sytuacji</i></li> <li>• <i>wspieranie indywidualnego rozwoju ucznia poprzez różnorodne formy pracy zarówno z uczniami zdolnymi, jak i mającymi trudności w nauce</i></li> <li>• <i>organizowanie konkursów przedmiotowych i olimpiad</i></li> <li>• <i>organizowanie wyjść do kina, teatru i innych ośrodków kultury i sztuki</i></li> <li>• <i>nawiązywanie współpracy z instytucjami naukowymi i oświatowymi</i></li> <li>• <i>stwarzanie warunków do samodzielnego zdobywania wiedzy</i></li> </ul>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>wykazuje zainteresowanie danym przedmiotem</i></li> <li>• <i>ma indywidualne standardy wymagań na miarę jego możliwości edukacyjnych</i></li> <li>• <i>odnosi sukcesy na szczeblu szkoły, gminy, powiatu, województwa</i></li> <li>• <i>zna swoje uzdolnienia i potrafi je wykorzystać w praktyce</i></li> <li>• <i>potrafi rozmawiać o swoich problemach z wychowawcą lub innym nauczycielem</i></li> <li>• <i>uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych</i></li> <li>• <i>widzi potrzebę dbania o własny rozwój</i></li> <li>• <i>rozwija zdolności myślenia analitycznego i syntetycznego</i></li> <li>• <i>poznaje zasady rozwoju osobowego i życia społecznego</i></li> <li>• <i>wzbudza w sobie motywację do solidnej pracy, której efektem są dobre wyniki w nauce</i></li> </ul>
<p style="text-align: center;">VII Propagowanie zdrowego stylu życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>przestrzeganie higieny osobistej</i></li> <li>• <i>uczenie nawyków zdrowego odżywiania i prawidłowej organizacji czasu wolnego</i></li> <li>• <i>propagowanie aktywnego i bezpiecznego wypoczynku</i></li> <li>• <i>przeprowadzanie ćwiczeń śródlekcyjnych</i></li> </ul>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>szanuje swoje zdrowie</i></li> <li>• <i>zna zasady zdrowego żywienia</i></li> <li>• <i>rozumie wpływ właściwego odżywiania na zdrowie</i></li> <li>• <i>zna zagrożenie wynikające z prowadzenia niezdrowego stylu życia (otyłość, anoreksja, bulimia)</i></li> <li>• <i>aktywnie spędza czas wolny</i></li> <li>• <i>sprawnie organizuje czas przeznaczony na naukę</i></li> </ul>

<p style="text-align: center;"><b>VIII</b> Rozumienie konieczności ochrony środowiska</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kształtowanie szacunku dla przyrody</li> <li>• kształtowanie aktywnych postaw w działaniach na rzecz środowiska</li> <li>• pielęgnacja roślin w klasie i szkole</li> <li>• propagowanie zachowań ekologicznych</li> <li>• przeprowadzanie akcji o charakterze ekologicznym</li> <li>• uwrażliwianie na piękno przyrody i umiejętność doceniania go</li> <li>• uświadamianie znaczenia wiedzy w wyjaśnianiu naturalnej harmonii przyrody</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozumie jaki wpływ na zdrowie i życie człowieka ma środowisko</li> <li>• oszczędza energię oraz wodę w życiu codziennym</li> <li>• segreguje odpady</li> <li>• bierze czynny udział w akcjach na rzecz ochrony środowiska</li> <li>• kształtuje postawę odpowiedzialności za bezpieczeństwo własne i innych</li> </ul>
<p style="text-align: center;"><b>IX</b> Przygotowanie do samokształcenia poprzez rozwój umiejętności wyszukiwania i korzystania z różnych źródeł informacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kształtowanie umiejętności przekazu i krytycznego odbioru treści komunikatów medialnych</li> <li>• popularyzowanie różnych źródeł informacji</li> <li>• kształtowanie umiejętności krytycznego podejścia do źródła</li> <li>• uwrażliwianie uczniów na zjawisko cyberprzemocy</li> <li>• efektywne posługiwanie się technologią informacyjną</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• zna zasady bezpiecznego korzystania z zasobów internetowych</li> <li>• wykorzystuje różnorodne źródła informacji w praktyce</li> <li>• wie o negatywnych aspektach związanych z korzystaniem z Internetu i unika ich</li> </ul>
<p style="text-align: center;"><b>X</b> Poznanie współczesnych zagrożeń związanych z paleniem papierosów, alkoholem, inhalatorami, narkotykami</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• diagnozowanie podstawowych zagrożeń w szkole</li> <li>• uświadamianie skutków alkoholizmu, nikotynizmu, narkomanii, lekomanii</li> <li>• propagowanie mody na „niepicie, niepalenie, niebranie”</li> <li>• pokazywanie sposobów radzenia sobie z nałogami</li> <li>• prowadzenie zajęć na temat uzależnień</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• jest asertywny wobec uzależnień</li> <li>• bierze aktywny udział w programach profilaktycznych</li> <li>• czuje się odpowiedzialny za życie swoje oraz innych osób</li> <li>• potrafi dokonać odpowiedzialnych wyborów</li> </ul>

<p style="text-align: center;"><i>XI</i> Kształtowanie hierarchii wartości oraz motywów zachowań, umiejętność ich oceny</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kształtowanie ogólnie przyjętej hierarchii wartości</li> <li>• rozwijanie umiejętności samooceny</li> <li>• zrozumienie i odróżnienie pojęć: „idol”, „autorytet”</li> <li>• kształtowanie postaw tolerancji wobec otoczenia</li> <li>• kształtowanie postawy dialogu, umiejętności słuchania innych i rozumienia ich poglądów</li> <li>• nabywanie umiejętności planowej, dokładnej i rzetelnej pracy</li> </ul>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• zna ogólnie przyjęty system wartości</li> <li>• poznany system wartości przyjmuje jako podstawę przyszłego życia</li> <li>• zna granice wolności i umie w związku z tym dokonać oceny własnego postępowania</li> <li>• akceptuje autorytety</li> <li>• toleruje „inność”, zgodnie z przyjętymi normami</li> <li>• dokonuje właściwych wyborów</li> <li>• potrafi ponieść konsekwencje własnych zachowań</li> </ul>
<p style="text-align: center;"><i>XII</i> Wychowanie w duchu poszanowania godności ludzkiej, przestrzeganie norm współżycia</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• upowszechnienie wiedzy na temat Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności,</li> <li>• Doskonalenie umiejętności wyrażania swoich myśli, aktywnego słuchania i kontrolowania emocji,</li> <li>• efektywne współdziałanie w zespole, budowanie więzi międzyludzkich, podejmowanie grupowych i indywidualnych decyzji, skuteczne działanie z zachowaniem obowiązujących norm,</li> <li>• utrwalanie zasad kultury osobistej,</li> <li>• kształtowanie postaw tolerancji wobec ludzi innych religii, narodowości i odmiennych poglądów</li> <li>• włączanie się do lokalnych i ogólnopolskich akcji charytatywnych</li> <li>• wspieranie inicjatyw uczniów związanych z pomocą potrzebującym,</li> <li>• opanowanie technik skutecznego komunikowania się i kształtowanie prawidłowych relacji międzyludzkich</li> </ul>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozumie zasady życia społecznego i obowiązki (powinności) jednostki wobec ogółu,</li> <li>• rozumie i szanuje prawa innych</li> <li>• przestrzega zasad dobrych obyczajów, kultury bycia, ze</li> <li>• szczególnym uwzględnieniem kultury języka;</li> <li>• współdziała w grupie,</li> <li>• uważnie słucha innych i bierze pod uwagę ich punkt widzenia;</li> <li>• jest tolerancyjny,</li> <li>• pomaga innym,</li> <li>• jest wrażliwy na krzywdę.</li> </ul>

<p style="text-align: center;"><i>XIII</i> Przygotowanie do uczestnictwa w życiu społeczeństwa demokratycznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwijanie poszanowania praw człowieka i demokracji</li> <li>• wykształcenie nawyku uczestnictwa w realizacji zadań samorządu klasowego i szkolnego</li> <li>• stosowanie procedur demokratycznych w działaniu społeczności uczniowskiej w wyborach opiekuna i przedstawicieli uczniów w SU</li> </ul>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• zna i umie stosować zasady demokracji</li> <li>• zna Statut szkoły i przestrzega zasad i norm w nim zawartych</li> <li>• ma poczucie przynależności do klasy i szkoły</li> <li>• współtworzy i respektuje normy grupowe</li> <li>• czuje się odpowiedzialny za podejmowane decyzje i potrafi przewidzieć ich konsekwencje</li> <li>• uczestniczy w wyborach do samorządu klasy i szkoły</li> </ul>
<p style="text-align: center;"><i>XIV</i> Orientacja zawodowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• przekazywanie wiedzy na temat rynku pracy,</li> <li>• poznawanie ofert uczelni i szkół policealnych,</li> <li>• pomoc w rozpoznawaniu indywidualnych predyspozycji zawodowych,</li> <li>• poradnictwo dotyczące aktywności zawodowej.</li> </ul>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• dobrze orientuje się na rynku pracy,</li> <li>• ma świadomość znaczenia wyboru dalszego kierunku nauki i zawodu w samorealizacji</li> <li>• zna rolę odpowiedzialności za siebie, za działanie w grupie</li> <li>• ma świadomość własnej wartości</li> <li>• potrafi zaprezentować swoje mocne strony</li> </ul>